לָאו הֵיינוּ **הַנָּחָתָן** – אינו חשוב כמונח, כיון שהמים מתנענעים וזזים כל הזמן, ואין האגוז מונח, ואם נטל את האגוז לא נחשב שעשה עקירה. **בָּעֵי רָבָא** – אבל הסתפק רבא, **בְּאֱגוֹז** המונח **בְּכֶלִי, וּכְלִי צָף עַל גַּבֵּי מַיִם, מַהוּ** – מה הדין אם נטל את האגוז מהכלי והניחו ברשות אחרת, **מִי אָמְרִינַן** – האם יש לנו לומר, **דְּבָתַר אֱגוֹז אָזְלִינַן** – שהולכים אחר האגוז, **וְהָא נָייחַ** – והרי הוא מונח בכלי, וחשוב שעשה עקירה, **אוֹ דִילְמָא** – או שמא **בָּתַר כְּלִי אָזְלִינַן** – הולכים אחר הכלי, **וְהָא לָא נָייחַ** – והכלי הרי אינו מונח אלא הוא צף ומתנענע על גבי המים. אומרת הגמרא: **תֵּיקוּ** – תעמוד שאלה זו בספק, שלא נפשטה.

מביאה הגמרא דין דומה: **שֶׁמֶן** הצף **עַל גַּבֵּי יַיִן** שנטלו והניחו ברשות אחרת, אם נחשב שעשה עקירה בשמן, תלוי הוא **בְּמַחֲלוֹקֶת רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי וְרַבָּנָן,** שנחלקו במקום אחר לענין שמן המונח על יין, **דְּתָנַן** (טבול יום פ״ב מ״ה), **שֶׁמֶן** של תרומה **שֶׁצָּף עַל גַּבֵּי יַיִן** של תרומה, **וְנָגַע טְבוּל יוֹם** [–טמא שטבל להיטהר מטומאתו ועדיין לא העריב שמשו] **בַּשֶּׁמֶן, לֹא פָּסַל אֶלָּא** את **הַשֶּׁמֶן,** אבל היין לא נפסל, שאין נגיעתו בשמן נחשבת כנגיעה גם ביין, כיון שאין השמן והיין נחשבים כמחוברים, **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר שְׁנֵיהֶם חִיבּוּר זֶה לָזֶה** וכדבר אחד הם, והרי זה כמו שנגע הטבול יום גם ביין, ואף היין נפסל. וכמו כן לענין שבת, העוקר שמן מעל היין בשבת, לחכמים הסוברים שאינם חשובים מחוברים, הרי הוא כאגוז הצף על מים שאינו חשוב כמונח, ואינו חייב על עקירת השמן, ולרבי יוחנן בן נורי הסובר שנחשבים מחוברים זה לזה, הרי הוא כמים על גבי מים שנחשבים כמונחים, וחייב על עקירת השמן.

הגמרא מביאה דין נוסף, מעין הספק של רבי יוחנן לעיל (צט:) במניח חפץ בבור ומיעטו מעשרה טפחים: **אָמַר אַבַּיֵי, בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, עָמוּקָה עֲשָׂרָה טפחים וּרְחָבָה שְׁמָנָה טפחים** על ארבעה טפחים, **וְזָרַק לְתוֹכָהּ מַחֲצֶלֶת** שהיתה מונחת ברשות הרבים, **חַייָב.** אבל אם **חִילְקָהּ** לבור **בְּמַחֲצֶלֶת** זו, שהעמיד את המחצלת באמצע הבור, **פָּטוּר,** כיון שעל ידי הנחת המחצלת בטל מהבור שם רשות היחיד, שמתחילה היה אורך הבור שמונה טפחים, ועתה נחסר אורך הבור את שיעור עובי המחצלת, וכיון שהעמיד את המחצלת באמצע הבור, עכשיו אין באף אחד מחלקי הבור ארבעה טפחים על ארבעה טפחים, והיה פשוט לאביי שכיון שבהנחתו בטל מהבור שם רשות היחיד, אינו חייב על הנחה זו, ולא כרבי יוחנן שהיה מסופק בכך. אומרת הגמרא: **לְאַבַּיֵי, דְּפָשְׁטָא לֵיהּ דְּמַחֲצֶלֶת מְבַטְּלָא מְחִיצָה** – שפשוט לו שהמחצלת מבטלת מהבור שם רשות היחיד, ואינו חייב על הנחתה, **כָּל שֶׁכֵּן** שהוא סובר במניח **חוּלְיָא** – גוש אדמה בבור עמוק עשרה טפחים ומבטלו שם, **דְּמְבַטְּלָא מְחִיצָה** – שממעט את הבור ומבטל ממנו שם רשות היחיד ואינו חייב על הנחה זו, שהרי אם מחצלת שאינו מבטלה בבור אף על פי כן מבטלת את המחיצה, כל שכן חוליא שהוא מבטלה בבור תבטל את המחיצה. אבל **לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּמַיְּבַעְיָא לֵיהּ חוּלְיָא** – שהסתפק במניח חוליא בבור שהוא מבטל את החוליא בבור, שאז יש לומר שהמחיצה מתבטלת ואין הנחתו נחשבת הנחה, אם כן במניח **מַחֲצֶלֶת** באמצע הבור, **פְּשִׁיטָא** – ודאי הוא סובר שהוא חייב, שאף אם נאמר שכשבטל ממקום ההנחה דין רשות היחיד על ידי ההנחה, הוא פטור, כאן הוא חייב, **דְּכיון** שאינו מבטל את המחצלת בבור, **לֹא מְבַטְּלָא מְחִיצָתָא** – אין המחצלת מבטלת את מחיצות הבור, ואף אחר הנחת המחיצה, עדיין הבור רשות היחיד הוא. שאילו היה רבי יוחנן מסתפק גם במניח מחצלת בבור, היה מסתפק במחצלת ולא בחוליא.

הגמרא מביאה דין נוסף שאמר אביי לגבי דברים הנתונים בבור, אם הם מבטלים את מחיצות הבור: **וְאָמַר אַבַּיֵי, בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים עָמוּקָה עֲשָׂרָה** טפחים **וּרְחָבָה אַרְבָּעָה** טפחים, **וְזָרַק** מים או אבן מרשות הרבים **לְתוֹכָהּ, חַייָב,** אבל אם היתה **מְלֵאָה מַיִם,** אלא **פֵּירוֹת** וְזָרַק חפץ מרשות הרבים **לְתוֹכָהּ, פָּטוּר.** מבררת הגמרא: **מַאי טַעֲמָא** – מה טעם החילוק בין בור מלא מים לבור מלא פירות. משיבה הגמרא: **מַיִם לֹא מְבַטְּלִי מְחִיצְתָא** – מים אינם ממעטים את הבור ואינם מבטלים ממנו שם רשות היחיד, אבל **פֵּירוֹת מְבַטְּלִי מְחִיצְתָא** – ממעטים את הבור כמו שמלאוהו עפר ומבטלים ממנו שם רשות היחיד.

אומרת הגמרא: **תַּנְיָא נָמֵי הָכִי** – שנינו כן בברייתא [כמו שאמר אביי], **הַזּוֹרֵק** חפץ **מִן הַיָּם** שהוא כרמלית **לְאֵיסָרְטָיָא** [–דרך סלולה המוליכה מעיר לעיר] שהיא רשות הרבים, **וְכן הַזּוֹרֵק מִן הָאֵיסָרְטָיָא לַיָּם, פָּטוּר,** שמהתורה אין איסור להעביר חפץ מכרמלית לרשות הרבים ומרשות הרבים לכרמלית. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם** זרק מרשות הרבים לים, **וְיֵשׁ** בים **בַּמָּקוֹם שֶׁזָּרַק** בור **עָמוֹק עֲשָׂרָה** טפחים **וְרָחָב אַרְבָּעָה** טפחים, **חַייָב,** שאף שכל הים הוא גם כן עמוק עשרה טפחים, ואף על פי כן דינו כברמלית, מכל מקום אותו הבור כיון שהוא נבדל משאר הים, הרי הוא רשות היחיד. הרי שחייב רבי שמעון את הזורק מרשות הרבים לבור שהוא רשות היחיד, אף שהבור מלא מים, ומוכח שאין המים ממעטים אותו ואינם מבטלים ממנו שם רשות היחיד.

משנה

המשנה מבארת את דיני הזורק חפץ ארבע אמות ברשות הרבים: **הַזּוֹרֵק** חפץ ברשות הרבים **אַרְבַּע אַמּוֹת** ופגע **בַּכּוֹתֶל,** אם זרקו **לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים** מהקרקע, הרי הוא **כְּזוֹרֵק בָּאֲוִיר** רשות הרבים, ופטור, שאף זה שזרק בכותל, לא נח החפץ ברשות הרבים, שאויר רשות הרבים למעלה מעשרה טפחים הוא מקום פטור, ואם פגע **לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים** מהקרקע, הרי הוא **כְּזוֹרֵק** ונח **בָּאָרֶץ** ברשות הרבים, וחייב, **שֶׁהַזּוֹרֵק** חפץ ברשות הרבים ונח החפץ **בָּאָרֶץ** במרחק של **אַרְבַּע אַמּוֹת, חַייָב.**

גמרא

שנינו במשנה, שהזורק חפץ ארבע אמות ברשות הרבים ופגע בכותל למטה מעשרה חייב. מקשה הגמרא: **וְהָא** – והרי **לֹא נָח** החפץ על גבי הכותל אלא חוזר לאחוריו, ונמצא שנח בתוך ארבע אמות ממקום העקירה. מתרצת הגמרא: **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בִּדְבֵילָה שְׁמִינָה שָׁנִינוּ** – המשנה מדברת באופן שזרק תאנה שמנה, שמחמת השמנוניות שבה נדבקת היא בכותל, ואינה חוזרת לאחוריה.

הגמרא דנה עוד בענין הזורק חפץ בכותל, לענין שיהיה חייב משום מוציא מרשות הרבים לרשות היחיד: **אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אָמַר רַבִּי חִייָא, זָרַק** חפץ ברשות הרבים **לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה** טפחים, **וְהָלְכָה וְנָחָה בְּחוֹר כָּל שֶׁהוּא** שבכותל הגבוה עשרה טפחים שאין בו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים, **בָּאנוּ לְמַחֲלוֹקֶת** – דבר זה תלוי במחלוקת **רַבִּי מֵאִיר וְרַבָּנָן** (יומא יא:), שנחלקו לענין חיוב מזוזה בשער עגול העשוי ככיפה שהוא גבוה עשרה טפחים ורק למטה הוא רחב ארבעה טפחים, **לְרַבִּי מֵאִיר דְּאָמַר** שהוא חייב במזוזה כיון **שֶׁחוֹקְקִין לְהַשְׁלִים** – שרואים כאילו הכותל חקוק ויש בפתח שיעור החייב במזוזה, גם כאן **מְיַחַייב** משום מכניס מרשות הרבים לרשות היחיד, שרואים כאילו הכותל חקוק ויש בו חור בשיעור ארבעה טפחים על ארבעה טפחים, שהוא נחשב רשות היחיד, **וְלָרַבָּנָן דְּאָמְרִי שֶׁאֵין חוֹקְקִין לְהַשְׁלִים** – שאין אומרים שנחשב כאילו יש בכותל פתח שיעור החייב במזוזה, גם כאן **לֹא מְיַחַייב** על זריקה זו, כיון שאין בחור שיעור ארבעה טפחים על ארבעה טפחים להחשיבו כרשות היחיד. אומרת הגמרא: **תַּנְיָא נָמֵי הָכִי** – וכן שנינו בברייתא כדברי רבי חייא שדבר זה תלוי במחלוקת רבי מאיר וחכמים, ששנינו בברייתא, **זָרַק** חפץ ברשות הרבים **לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה** טפחים, **וְהָלְכָה וְנָחָה** בכותל **בְּחוֹר כָּל שֶׁהוּא, רַבִּי מֵאִיר מְחַייֵב וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין.** הגמרא מביאה דין נוסף שאמר רב יהודה בשם רב בדיני הוצאה: **אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, תֵּל הַמִּתְלַקֵּט עֲשָׂרָה מִתּוֹךְ אַרְבַּע** – מדרון

המשך בעמוד קמט

המגביה מעט מעט, עד שכשמגיע לארבע אמות, הוא גבוה עשרה טפחים מקרקעיתו, **וְזָרַק** חפץ מרשות הרבים **וְנָח עַל גַּבָּיו** – בראש התל, **חַיָּיב,** שנחשב כאילו המקום המשופע כולו זקוף, ומקיף את ראש התל, ונחשב ראש התל לרשות היחיד. אומרת הגמרא: **תַּנְיָא נַמִּי הָכִי** – וכן שנינו בברייתא [כמו שאמר רב], **מָבוֹי שֶׁשָּׁוֶה לְתוֹכוֹ** – שפתח המבוי שוה לקרקע המבוי, וקרקע המבוי גבוהה מקרקע רשות הרבים, **וְנַעֲשֶׂה מְדֹרוֹן לִרְשׁוּת הָרַבִּים** – ומפתח המבוי הקרקע משופעת ויורדת לרשות הרבים [ציור א], **אוֹ** שהיה פתח המבוי **שָׁוֶה לְקַרְקַע רְשׁוּת הָרַבִּים,** ושאר המבוי נמוך מרשות הרבים, **וְנַעֲשֶׂה מְדֹרוֹן לְתוֹכוֹ** – ומפתח המבוי ולפנים הקרקע משופעת ויורדת עד שהיא משתווה לקרקע המבוי [ציור ב], **אוֹתוֹ מָבוֹי אֵינוֹ צָרִיךְ לֹא לֶחִי וְלֹא קוֹרָה** כדי להתיר לטלטל בו, שהשיפוע שבפתח המבוי נחשב מחיצה. **רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, תֵּל הַמִּתְלַקֵּט עֲשָׂרָה מִתּוֹךְ אַרְבַּע, וְזָרַק** חפץ ברשות הרבים **וְנָח עַל גַּבָּיו, חַיָּיב,** שראש התל חשוב רשות היחיד.

משנה

המשנה ממשיכה לבאר את דיני הזורק חפץ ארבע אמות ברשות הרבים: **זָרַק** חפץ ברשות הרבים **לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת** מהמקום שעומד בו, **וְנִתְגַּלְגֵּל חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, פָּטוּר,** לפי שלא התבונן לזריקה של איסור. זרק חפץ ברשות הרבים **חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, וְנִתְגַּלְגֵּל** על ידי הרוח **לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת** אף קודם שנפל על הארץ, **חַיָּיב.**

גמרא

שנינו במשנה, שהזורק חוץ לארבע אמות ונתגלגל לתוך ארבע אמות, חייב. עתה מבארת הגמרא מדוע הוא חייב. מקשה הגמרא: **וְהָא לֹא נָח** החפץ מחוץ לארבע אמות, קודם שחזר לתוך ארבע אמות, ואם כן מדוע חייב על העברתו מחוץ לארבע אמות. מתרצת הגמרא: **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְהוּא** – דין זה מדובר באופן **שֶׁנָּח** החפץ חוץ לארבע אמות **עַל גַּבֵּי מַשֶּׁהוּ** בתוך שלשה טפחים הסמוכים לקרקע לפני שחזר ונתגלגל לתוך ארבע אמות על ידי הרוח. אומרת הגמרא: **תַּנְיָא נַמִּי הָכִי** – וכן שנינו בברייתא [כמו שאמר רבי יוחנן], **זָרַק** חפץ ברשות הרבים **חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, וְרִחֲפַתּוּ רוּחַ וְהִכְנִיסַתּוּ** לתוך ארבע אמות בלא שנח כלל חוץ לארבע אמות, **וְאַף עַל פִּי שֶׁחֲזָרָה וְהוֹצִיאַתּוּ** חוץ לארבע אמות, **פָּטוּר,** אבל אם **אֲחָזַתּוּ רוּחַ מַשֶּׁהוּ** – עיכבה אותו הרוח במקומו [דהיינו חוץ לארבע אמות] מעט, **אַף עַל פִּי שֶׁחֲזָרָה וְהִכְנִיסַתּוּ** לתוך ארבע אמות **חַיָּיב.**

הגמרא מביאה שאף רבא אמר כעין דברי רבי יוחנן, ומבארת הגמרא מה החידוש בדבריו: **אָמַר רָבָא, תּוֹךְ שְׁלֹשָׁה** טפחים הסמוכים לקרקע, **לְרַבָּנָן** הסוברים (לעיל צז.) שאין אומרים שחפץ העובר באויר נחשב כאילו מונח בקרקע, חפץ העובר שם **צָרִיךְ הַנָּחָה עַל גַּבֵּי מַשֶּׁהוּ** כדי שיחשב כמונח. אומרת הגמרא: **יָתִיב מְרֵימַר וְקָאָמַר לָהּ לְהָא שְׁמַעְתָּא** – ישב מרימר ואמר שמועה זו של רבא, **אָמַר לֵיהּ** [–שאלו] **רַבִּינָא לְמְרֵימַר,**

לָאו הֵיינוּ **מַתְנִיתִין** – וכי לא שמענו דין זה ממשנתנו, ששנינו, הזורק חפץ ברשות הרבים חוץ לארבע אמות ונתגלגל לתוך ארבע אמות חייב, **וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְהוּא שֶׁנָּח** חוץ לארבע אמות **עַל גַּבֵּי מַשֶּׁהוּ** בתוך שלשה טפחים הסמוכים לקרקע קודם שחזר לתוך ארבע אמות, ומכך שלא אמר שחייב אם עבר בתוך שלשה טפחים הסמוכים לקרקע אף אם לא נח, משמע שבתוך שלשה טפחים אינו חשוב כמונח, ומה חידש רבא. **אָמַר לֵיהּ** – השיב לו מרימר לרבינא, **מַתְנְגְּלֵגּ קָאָמְרַתְ** – האם אתה סבור ללמוד את דינו של רבא ממשנתנו המדברת בחפץ המתגלגל באויר, הרי **מִתְגַּלְגֵּל אֵין סוֹפוֹ** לָנוּחַ במקום שעובר בו, ואפשר לומר שלכן אינו חשוב מונח, **אֲבָל** הַאי – אופן זה שבו מדבר רבא שהחפץ נופל לקרקע שתחת אותו מקום שהוא שם, **כֵּיוָן דְּסוֹפוֹ** לָנוּחַ שם, היינו סבורים **שַׁאַף עַל גַּב** דְּעדיין **לֹא נָח, כְּמַאן דְּנָח דָּמֵי** – הרי הוא נחשב כמונח, **קָא מַשְׁמַע** לָן – השמיענו רבא שאין אומרים כן, אלא אף באופן זה לא נחשב כאילו נח, ואם שכח שהוא שבת וזרק, וקודם שהגיע לקרקע נזכר שהיום שבת אינו חייב.

משנה

המשנה ממשיכה לבאר את דיני הזורק חפץ למרחק ארבע אמות: **הַזּוֹרֵק** חפץ **בְּיָם** למרחק **אַרְבַּע אַמּוֹת, פָּטוּר,** שהים נחשב לכרמלית, שהזורק בה פטור.

דין נוסף: **אִם הָיָה** רָקָק **מַיִם** – מקום שיש בו חול וחצץ שנתערבו בהם מים, **וּרְשׁוּת הָרַבִּים מְהַלֶּכֶת בּוֹ,** כלומר, שהרקק נמצא ברשות הרבים, ורבים עוברים בתוכו, **הַזּוֹרֵק** חפץ **לְתוֹכוֹ** למרחק **אַרְבַּע אַמּוֹת, חַיָּיב,** שרקק כזה נחשב לרשות הרבים, שהזורק בה חייב.

מבארת המשנה: **וְעַד כַּמָּה הוּא** עומקו של **רָקָק מַיִם,** שיהיה נחשב לרשות הרבים ולא לכרמלית, כל שהוא עמוק **פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים,** אבל אם הוא עמוק עשרה טפחים דינו ככרמלית.

מוסיפה המשנה: **רָקָק מַיִם וּרְשׁוּת הָרַבִּים מְהַלֶּכֶת בּוֹ, הַזּוֹרֵק** חפץ **בְּתוֹכוֹ** למרחק **אַרְבַּע אַמּוֹת, חַיָּיב.**

גמרא

המשנה כתבה שהזורק חפץ לרקק מים שרבים מהלכים בו חייב, וחזרה ושנתה דין זה פעם נוספת. הגמרא מבארת מדוע המשנה כתבה דין זה שתי פעמים: **אָמַר לֵיהּ הָהוּא מָרֵבָּנָן לְרַבָּא** – שאל אחד מהחכמים את רבא, **בִּשְׁלָמָא** 'חִילּוּף' 'חִילּוּף' **תְּרֵי זִימְנֵי** – מובן הדבר שהתנא שנה את משנתנו כתב שתי פעמים את הדין שמקום שרשות הרבים מהלכת בו נחשב לרשות הרבים, **שְׁכֵן הָא קָא מַשְׁמַע** לָן – התנא משמיענו בזה שני דינים, האחד, **שֶׁהִילּוּף עַל יְדֵי הַדְּחָק** [–נחשב] חִילּוּף, כלומר, שמקום שרבים רגילים ללכת בו נחשב לרשות הרבים, גם אם אותם רבים יכולים ללכת שם רק בדוחק, לפי שגם הליכה בדוחק נחשבת להליכה, ודין זה נלמד מכך שהרקק נחשב לרשות הרבים אף על שהרבים מהלכים שם רק בדוחק. והתנא חזר ושנה דין זה שמקום שרשות הרבים מהלכת בו נחשב לרשות הרבים גם אם הרבים יכולים ללכת שם רק בדוחק, כדי להשמיענו דין נוסף, שדווקא הליכה בדוחק נחשבת להליכה, אבל **תַּשְׁמִישׁ** שהרבים משתמשים **עַל יְדֵי הַדְּחָק לֹא שְׁמִיהּ** [–אינו נחשב] **תַּשְׁמִישׁ,** ומקום שרבים משתמשים בו בדוחק אינו נחשב לרשות הרבים מחמת תשמיש זה, ולכן גומא שנמצאת ברשות הרבים, ועומקה פחות מעשרה טפחים, אינה נחשבת לרשות הרבים, ואף על פי שהיא ראויה לרבים לתשמיש, שיכולים להצניע בה כובעים, או סודרים, מכל מקום הואיל ותשמיש זה הוא רק בדוחק, אינה נחשבת לרשות הרבים מחמתו.

הגמרא מסיימת את קושייתה: **אֶלָּא** 'רָקָק' 'רָקָק' **תְּרֵי זִימְנֵי לָמָּה לִי** – מדוע התנא כתב שתי פעמים את דין הילוך על ידי הדחק דווקא ברקק, והרי היה לו להשמיענו אופן אחר של הילוך על ידי הדחק. מתרץ רבא: **חַד** – פעם אחת התנא שנה דין זה כדי להשמיענו שהרקק נחשב לרשות הרבים **בִּימוֹת הַחַמָּה, וְחַד** – ופעם נוספת התנא שנה דין זה כדי להשמיענו שהרקק נחשב לרשות הרבים גם **בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים. וְצָרִיכִי** – והוצרך התנא להשמיענו שבשני אופנים אלו הרקק נחשב לרשות הרבים, **דְּאִי תָּנָא חָדָא, הָוֶה אָמֵינָא** – שאם היה שונה את דין הרקק רק פעם אחת, הייתי יכול לומר, **דְּהָנֵי מִילֵּי** – דברים אלו אינם אלא **בִּימוֹת הַחַמָּה, דַּעֲבִידִי אִינָשֵׁי דִּמְסַגֵּי לְאַקּוּרֵי נַפְשַׁיְיהוּ** – שאנשים עשויים ללכת ברקק שיש בו מים כדי לקרר עצמם, **אֲבָל בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים** שאין דרכם בכך, **לֹא** נחשב הרקק לרשות הרבים. **וְאִי אַשְׁמְעִינַן** – ואם היה התנא משמיענו שהרקק נחשב לרשות הרבים **בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים,** היינו סבורים שדווקא בימות הגשמים דינו כן, **דְּכֵיוָן דְּמִימַּנְפֵּי** – שמכיון שבימות הגשמים בגדי האנשים מלוכלכים מחמת הרפש והטיט שברשות הרבים, **לֹא אִיכְפַּת לְהוּ** שבגדיהם יטנפו יותר, והולכים ברקק, **אֲבָל בִּימוֹת הַחַמָּה** שבגדיהם אינם מלוכלכים ואינם עוברים ברקק כדי שלא יטנפו בגדיהם, **לֹא** – אין הרקק נחשב לרשות הרבים. ולכן כפל התנא את דין הרקק, כדי להשמיענו שבין בימות החמה ובין בימות הגשמים הרקק נחשב לרשות הרבים.

אביי מתרץ באופן אחר: **אַבַּיֵי אָמַר, אִיצְטְרִיךְ** – הוצרך התנא לכפול את דין הרקק, **דְּלָקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא** – שהיה עולה בדעתך לומר דְּהָנֵי מִילֵּי **הֵיכָא דְּלֹא הָוֵי אַרְבַּע אַמּוֹת** – שדברים אלו אינם אלא ברקק שאינו רחב ארבע אמות, שבני רשות הרבים מהלכים בו, משום שנוח לעבור בו יותר מאשר להקיפו, **אֲבָל הֵיכָא דְּהָוֵי אַרְבַּע אַמּוֹת אַקּוֹפֵי מַקְּפֵי לֵיהּ** – אבל ברקק שהוא רחב ארבע אמות, כיון שאינו נוח להילוך בני רשות הרבים, והם מעדיפים להקיפו יותר מאשר לעבור בו, אינו נחשב רשות הרבים [אלא ככרמלית], ולכן חזר התנא ושנה את דין הרקק, כדי להשמיענו שגם רקק רחב ארבע אמות נחשב רשות הרבים, משום שבני רשות הרבים מהלכים בו בדוחק, והילוך על ידי הדחק נחשב להילוך.

רב אשי מתרץ באופן אחר: **רַב אַשֵׁי אָמַר, אִיצְטְרִיךְ** – הוצרך התנא לכפול את דין הרקק, **דְּלָקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא** – שהיה עולה בדעתך לומר דְּהָנֵי מִילֵּי **הֵיכָא** – שדברים אלו אינם אלא באופן **דְּהָוֶה** הרקק **אַרְבָּעָה** טפחים, שדרך האנשים לעבור בתוכו, לפי שנוח יותר לעבור בתוכו מאשר לדלג עליו, ולכן הוא נחשב לרשות הרבים, **אֲבָל הֵיכָא דְּלֹא הָוֵי** – אבל ברקק שאינו רחב **אַרְבָּעָה** טפחים, **מֵיפְסְעִי פְּסְעִי לֵיהּ** – דרך האנשים לפסוע ולדלג מעליו, ואינו נחשב לרשות הרבים, ולכן חזר התנא ושנה דין זה כדי להשמיענו שגם רקק שאינו רחב ארבעה טפחים נחשב לרשות הרבים, מפני שאנשים רבים עוברים גם בתוך רקק כזה.

אומרת הגמרא: **וְאַזְדָּא רַב אַשֵׁי לְטַעְמֵיהּ** – ודבר זה שאמר רב אשי שהרקק נחשב לרשות הרבים גם אם אנשים רבים מדלגים מעליו, לשיטתו אמרו, **דְּאָמַר רַב אַשֵׁי, הַאי מַאן דְּזָרִיק** – מי שזרק חפץ ברשות הרבים למרחק ארבע אמות, והלך החפץ **וְנָח אַגּוּדָא דְּגַמְלָא** – על לוח עץ שמונח לרוחב הגשר, ורוחבו פחות מארבעה טפחים, **וְיֵשׁ רווח** מועט בין לוח זה לשאר הלוחות שבגשר, **מִיחַיַּיב,** כדין זורק חפץ ברשות הרבים, ואף על פי שכיון שרוחבו פחות מארבעה טפחים יש אנשים שמדלגים מעליו ואינם מניחים את רגליהם עליו, **שֶׁהֲרֵי רַבִּים בּוֹקְעִין בּוֹ** – אנשים רבים הולכים עליו, ולכן נחשב לרשות הרבים.

משנה

משנתנו מוסיפה לבאר את דיני הטלטול בים: **הַזּוֹרֵק** חפץ **מִן הַיָּם** שהוא כרמלית **לַיַּבָּשָׁה** שהיא רשות הרבים, **וְכֵן** הזורק **מִן הַיַּבָּשָׁה** שהיא רשות הרבים **לַיָּם** שהוא כרמלית, **וְכֵן** הזורק חפץ **מִן הַיָּם** שהוא כרמלית **לַסְּפִינָה** שהיא רשות היחיד, **וְכֵן** הזורק **מִן הַסְּפִינָה** שהיא רשות היחיד **לַיָּם** שהוא כרמלית, **וְכֵן** הזורק **מִן הַסְּפִינָה לַחֲבֶירְתָּהּ, פָּטוּר,** משום שהזורק מרשות הרבים או מרשות היחיד לכרמלית או להיפך, פטור.

המשך בעמוד עה

דין נוסף: היו שתי **סְפִינוֹת קְשׁוּרוֹת זוֹ בָּזוֹ**, והן סמוכות זו לזו ואין הפסק ארבעה טפחים ביניהן, **מְטַלְטְלִין מִזּוֹ לָזוֹ. וְאִם אֵינָן קְשׁוּרוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁמּוּקָּפוֹת** [–סמוכות זו לזו], **אֵין מְטַלְטְלִין מִזּוֹ לָזוֹ.**

גמרא

נתבאר במשנה שאסור מדרבנן לזרוק מהים לספינה. הגמרא דנה באיזה אופן ניתן להתיר למפליגים בספינה למלאות מים מהים לספינה: **אֵיתְמַר** – נאמר בבית המדרש, המפליג **בִּסְפִינָה** בים, כיצד ימלא מים מהים כדי להכניסם לספינה, **רַב הוּנָא אָמַר, מוֹצִיאִין הַיְמָנָה** [–מדפנות הספינה] **זִיז כָּל שֶׁהוּא** מעל גבי המים [ציור א], **וּמְמַלֵּא** מים מהים ומכניסם לספינה. **רַב חִסְדָּא וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמְרֵי, עוֹשֶׂה מְקוֹם אַרְבָּעָה** טפחים, כלומר, לוקח מחיצות, ותולה אותן מעל המים, באופן שהן מקיפות חלל בשיעור ארבעה על ארבעה טפחים מעל המים [ציור ב], ונחשב כאילו המחיצות יורדות עד למים, **וּמְמַלֵּא** מים מהים דרך מקום זה ומכניסם לספינה.

הגמרא מבארת במה נחלקו: בגמרא לעיל (ז.) מבואר שכרמלית תופסת עד עשרה טפחים, כלומר, שרשות הכרמלית שתיקנו חכמים שלא לטלטל בה או באוירה, היא עד גובה עשרה טפחים בלבד, אבל האויר שלמעלה מעשרה טפחים מהקרקע אינו נחשב לכרמלית אלא למקום פטור. מבארת הגמרא: **רַב הוּנָא אָמַר מוֹצִיא הַיְמָנָה זִיז כָּל שֶׁהוּא וּמְמַלֵּא, קָסָבַר כַּרְמְלִית מֵאַרְעָא מָשְׁחִינַן** – עשרה טפחים של כרמלית נמדדים מקרקעית הים, **וַאֲוִירָא** – האויר שהוא למעלה מעשרה טפחים מקרקע הים, אפילו אם יש בו מים, אינו כרמלית, אלא **מְקוֹם פְּטוּר הוּא, וּבְדִין הוּא דְּזִיז נָמֵי לֹא לִיבְעֵי** – ומעיקר הדין אין צריך אפילו זיז כדי למלא את המים, משום שמותר לכתחילה לטלטל ממקום פטור לרשות היחיד או לרשות הרבים, **אֶלָּא** שהצריכו להוציא זיז **כִּי הֵיכִי דְּלֵיחֲוֵי לֵיהּ הֵיכֵּרָא** – כדי שיהיה לו היכר שמקום זה אינו כרמלית, ולא יבוא לטלטל מכרמלית גמורה לרשות היחיד.

רַב חִסְדָּא וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמְרֵי עוֹשֶׂה מְקוֹם אַרְבָּעָה טפחים **וּמְמַלֵּא, קָסָבְרֵי כַּרְמְלִית מִשְּׁפַת מַיָּא מָשְׁחִינַן** – עשרה טפחים של כרמלית נמדדים מפני המים, **דְּמַיָּא אַרְעָא סְמִיכְתָּא** – משום שהמים שבים נחשבים כחלק מקרקעית הים, וכאילו קרקעית הים היא קרקע עבה, ולכן מודדים את גובה הכרמלית מפני המים ולא מקרקעית הים, ולכן **אִי לֹא עָבִיד מְקוֹם אַרְבָּעָה** טפחים, **קָא** – הרי הוא עומד **וּמְטַלְטֵל מִכַּרְמְלִית לִרְשׁוּת הַיָּחִיד.**

רב נחמן מקשה על רב הונא: **אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן לְרַבָּה בַּר אֲבוּהּ, וּלְרַב הוּנָא דְּאָמַר** שעשרה טפחים של כרמלית נמדדים מקרקע הים, **וּלְפֵיכָךְ מוֹצִיא הַיְמָנָה זִיז כָּל שֶׁהוּא וּמְמַלֵּא** ואין צריך לעשות מחיצות, קשה, **זִימְנִין דְּלֵיכָּא עֲשָׂרָה** – הרי פעמים שאין במים עומק עשרה טפחים, וגם אם נמדוד עשרה טפחים מקרקע הים, הרי האויר שסמוך לפני המים נחשב לכרמלית, **וְכשממלא** מהים לספינה **קָא מְטַלְטֵל** מים שהוא **כַּרְמְלִית** לספינה שהיא **רְשׁוּת הַיָּחִיד.**

משיב רבה בר אבוה: **אָמַר** לֵיהּ רבה בר אבוה לרב נחמן, **נַמְרִינַן** [–מקובלנו], **דְּאֵין סְפִינָה** שהיא גדולה **מְהֻלֶּכֶת בְּמים** שהם עמוקים **פְּחוֹת מֵעֲשָׂרָה** טפחים, ולכן אין לחשוש שמא לא יהיה במים עומק עשרה טפחים.

מקשה הגמרא: **וְהָא מוּרְשָׁא אִית לָהּ** – והרי יש לספינה בליטה, שראש הספינה הולך ומגביה מהמים, ובליטה זו יכולה להלך גם במקום שאין המים עמוקים עשרה טפחים [ציור ג], ואם ממלא מים מהים כנגד אותו מקום שאינו עמוק עשרה טפחים, הרי הוא מטלטל מכרמלית לרשות היחיד.

מתרץ רב ספרא: **אָמַר רַב סַפְרָא, גְּשׁוּשֵׁי אָזְלֵי כַּמָּה** – לפני הספינה הולכים בני אדם שממשמשים ובודקים במקלות את עומק המים, ואינם מניחים לספינה ללכת במקום שאינו עמוק עשרה טפחים, כדי שלא תלך פתאום למקום שאינה יכולה לצאת ממנו, ותשכון באותו מקום ולא תוכל לשוט.

מקשה רב נחמן בר יצחק על דעת רב חסדא ורבה בר רב הונא: **אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק לְרַב חִיָּיא בַּר אַבִּין, לְרַב חִסְדָּא וּלְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא דְּאָמְרִי שְׁעוֹשֶׂה מְקוֹם אַרְבָּעָה** טפחים **וּמְמַלֵּא** משם, **שׁוֹפְכִין יְדִידְיהּ הֵיכִי שָׁרֵי לְהוּ** – היכן יטיל את מי השופכין של הספינה, הרי הים נחשב לכרמלית, ואם יטיל את מי השופכים מהספינה לים, הרי הוא מטלטל מרשות היחיד לכרמלית. מוסיפה הגמרא: **וְכִי תֵּימָא דְּשָׁרֵי לְהוּ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם** – ואם תאמר שיטילם דרך המקום שהקיפוהו במחיצות, **מְאִיסִי לֵיהּ** – מעתה המים שימלא לאחר מכן דרך אותו מקום יהיו מאוסים עליו ולא יוכל לשתותם.

מתרץ רב חייא בר אבין: **דְּשָׁרֵי לְהוּ אַדַּפְנָא דִּסְפִינָה** – יכול להטיל את מי השופכין על דפנות הספינה, והם ירדו מאליהם לים.

מקשה הגמרא: **וְהָא** אף על פי שאינו זורק לים את מי השופכים, אלא שופכם על דופן הספינה, ומשם הם נשפכים לים, מכל מקום **אִיבָּא כַּחוֹ** – המים יורדים לים מכחו, ונמצא מוציא מרשות לרשות.

מתרצת הגמרא: על הוצאה שעל ידי **כַּחוֹ בְּכַרְמְלִית לָא גָּזְרוּ** חכמים, ולכן מותר לשפוך את מי השופכין על דפנות הספינה, אף על פי שהם יורדים לים מכחו.

מבארת הגמרא: **וּמָנָא תֵּימְרָא** – ומנין אני אומר כן, שלא גזרו על כחו בכרמלית, **דְּתַנְיָא** בברייתא, **סְפִינָה, אֵין מְטַלְטְלִין לֹא מִתּוֹכָהּ לַיָּם, וְלֹא מִן הַיָּם לְתוֹכָהּ.**